ACTA UNIVERSITATIS WRATISLAVIENSIS
No 3692

Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem 37, nr 3
Wrocław 2015

PIOTR HAŁYS
Centrum Szkolenia Wojsk Inżynieryjnych i Chemicznych we Wrocławiu

Zagrożenie terroryzmem bombowym na świecie — strategia przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom wybuchowym NATO oraz (C-IED)[1] na terenie RP

W wyniku ataku na World Trade Center w Nowym Jorku 11 września 2001 roku cały świat, a w nim międzynarodowe organizacje, rządy, siły zbrojne państw NATO stanęły przed nowym wyzwaniem, związanym z prowadzeniem działań w środowisku asymetrycznym przeciwko globalnemu terroryzmowi, który stał się problemem ogólnoświatowym, a nie tylko lokalnym. Niska intensywność prowadzonych działań, brak konkretnie zidentyfikowanego przeciwnika oraz jego niezbyt wysoki poziom zaawansowania technologicznego w połączeniu z dobrze zamaskowaną organizacją i siatką powiązań terrorystycznych stanowiły elementy wymuszające wprowadzenie zmian w taktyce działań sił koalicji antyterrorystycznej. Jednym z ważniejszych zadań organizacji międzynarodowych, sił zbrojnych państw członkowskich NATO było podjęcie wysiłku mającego na celu identyfikację nowych zagrożeń wynikających z taktyki działań terrorystów używających IED[2] i związana z tym potrzeba zmian w zakresie koncepcji prowadzenia walki.

Jednym z nowych zadań sześciu dowództw (PACOM — United States Pacific Command, AFRICOM — United States Africa Command, CENTCOM — United States Central Command, EUCOM — United States European Command, NORTHCOM — United States Northern Command i SOUTHCOM — United States Southern Command) stało się ścisłe monitorowanie zdarzeń z użyciem improwizowanych urządzeń wybuchowych, a także prowadzenie ich zestawień i analiz, łącznie z identyfikacją grup terrorystycznych działających w rejonie

[1] C-IED — Counter Improvised Explosive Device — nazwa dotycząca przeciwdziałania użyciu improwizowanych urządzeń wybuchowych. C-IED jest szeregiem przedsięwzięć mających na celu niedopuszczenie do strat w ludziach i sprzęcie.

[2] IED — Improvised Explosive Device — nazwa określająca improwizowane urządzenie wybuchowe.

odpowiedzialności poszczególnych dowództw oraz taktyki, techniki i procedur — TTP[3] — działania organizacji stosujących terror bombowy.

O wzrastającej rok do roku liczbie ataków na świecie świadczą także analizy prowadzone przez Institute for Defence Analysis (IDA).

Liczba zdarzeń z użyciem IED od stycznia 2011 do grudnia 2012 (bez Iraku i Afganistanu):

— 18 256 — liczba zdarzeń na świecie;
— 33 041 — liczba poszkodowanych;
— 123 — liczba krajów, w których odnotowano zdarzenia.

	Rok	
Rodzaj zestawienia	2011	2012
Liczba zdarzeń z użyciem IED na świecie	7296	10 960
Liczba zdarzeń z użyciem IED miesięcznie	608	913

Rys. 1. Zestawienie ilościowe zdarzeń z użyciem IED

Źródło: materiały i analizy Zespołu Rozminowania.

Dokładniejszą analizę w celu lepszego zobrazowania sytuacji związanej z terroryzmem bombowym na świecie, z podziałem na poszczególne dowództwa przedstawiają poniższe dane. Prezentowane analizy pochodzą z sierpnia 2013 roku.

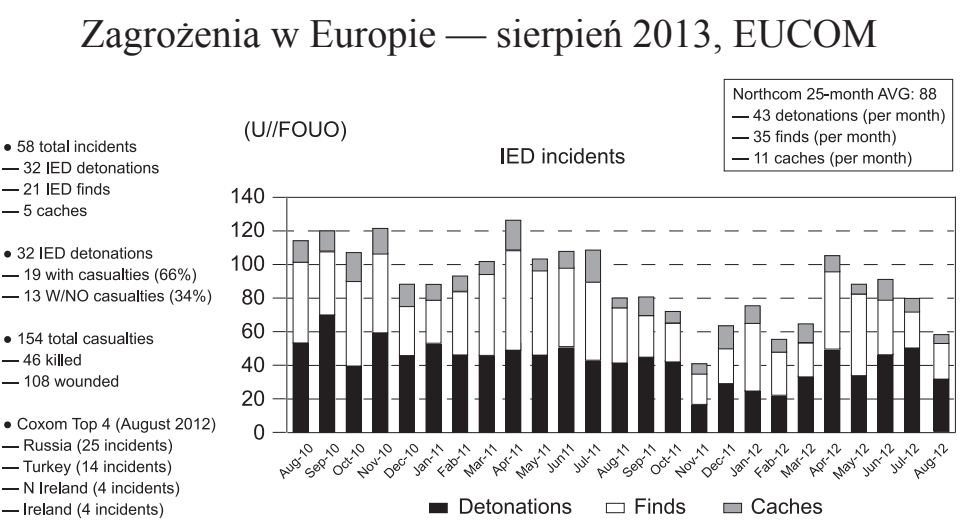

Rys. 2. Statystyki w rejonie monitorowania przez EUCOM

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

[3] TTP — Tactics, Techniques and Procedures — nazwa dotycząca taktyk, technik i procedur stosowanych przez organizacje terrorystyczne, jak również wojska koalicyjne.

Organizacje terrorystyczne używające IED: Imirat Kavkaz (IK) — Rosja, Kongra-Gel (KGK) — Turcja, Oglaigh na hEireann (ONH) — Wielka Brytania, Irlandia Północna, Real Irish Republican Army (RIRA) — Wielka Brytania, Irlandia Północna, Anarchistyczne grupy w Grecji i Włoszech, Al-Aqsa Martyrs Brigade, Hamas, Hizballah (LH) — Izrael i Palestyna, Abu-Ali Mustafa Brigades — Izrael, Gaza, Synaj, Palestyna.

Komponenty IED: ładunek główny — HME[4]/amunicja wojskowa; urządzenia: VBIED[5]/SVBIED[6]/PBIED[7]; przełącznik — RCIED[8], samobójcy, czasowe, mechaniczne; wzmacniacze — elementy metalowe.

Cele ataków: 45% celów jest nieznanych. Pozostałe to wojsko, politycy, infrastruktura, policja, transport.

Zagrożenie: wzrost operacji radykalnych islamistów w Synaju — ataki na Izrael/destabilizacja Egiptu (Beduini synajscy, Bractwo Muzułmańskie, palestyńskie grupy nacjonalistyczne).

Zagrożenia w Ameryce Północnej — sierpień 2013, NORTHCOM

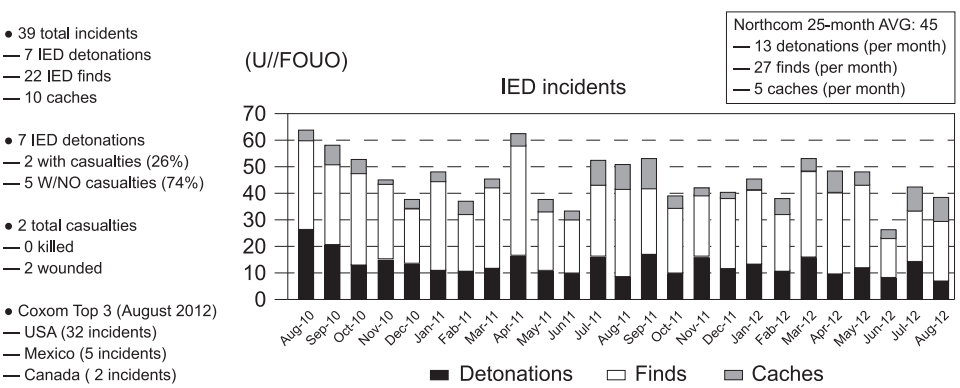

Rys. 3. Statystyki w rejonie monitorowania przez NORTHCOM

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

[4] HME — home made explosives — nazwa dotycząca materiałów wybuchowych produkowanych metodą domową.

[5] VBIED — Vehicle Borne IED — nazwa określająca samochód, w którym znajduje się improwizowane urządzenie wybuchowe.

[6] SVBIED — Suicide Vehicle Borne IED — nazwa określająca terrorystę samobójcę w samochodzie, w którym znajduje się materiał wybuchowy.

[7] PBIED — Person Borne IED — nazwa dotycząca terrorysty samobójcy, który ma na sobie kamizelkę z improwizowanym urządzeniem wybuchowym lub pakunek z tymże urządzeniem.

[8] RCIED — Radio controlled IED — nazwa określająca improwizowane urządzenie wybuchowe, które jest detonowane drogą radiową.

Organizacje terrorystyczne używające IED: narodowi ekstremiści — homegrown violent extremists (HVEs); anarchiści/nieislamscy ekstremiści — anarchists/other non-Islamic violent extremists (VEs); Al-Kaida i związane z nią organizacje — Al Qaeda and associated movements (AQAM); ponadnarodowe organizacje przestępcze — transnational criminal organizations (TCOs); organizacje handlujące narkotykami — drug trafficking organizations (DTOs).

Komponenty IED: ładunek główny — HME i niektóre komercyjne materiały wybuchowe; urządzenia — bomby rurowe, wykonane z typowych przedmiotów gospodarstwa domowego, VBIEDs (stosowane w Meksyku); przełącznik — w większości przypadków nieznany, ale niektóre próby inicjacji odbywały się z użyciem telefonów komórkowych i zostały przez UKS z powodzeniem stosowane; wzmacniacze — paliwa i inne produkty łatwopalne.

Cele ataków: pracownicy i/lub obiekty rządowe. Infrastruktura mogąca zakłócić sektory podróży i finansowe (transport lotniczy, naziemny, rynki finansowe w Nowym Jorku i Chicago). Nadchodzące wydarzenia, w tym Narodowy Konwent Demokratyczny.

Zagrożenie: wzrost wykorzystania IED przez UKS/DTOs; potencjał wzrostu użycia IED przez HVEs/anarchistów w nadchodzących ważnych imprezach w Stanach Zjednoczonych.

Zagrożenia w Europie — sierpień 2013, SOUTHCOM

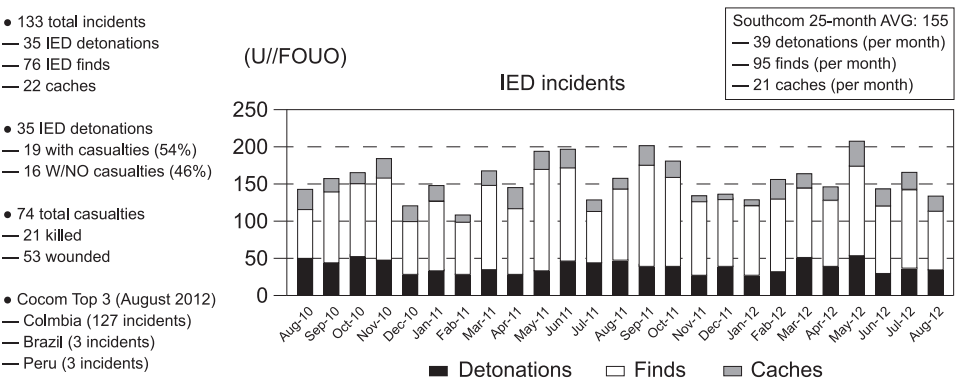

Rys. 4. Statystyki w rejonie monitorowania przez SOUTHCOM

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Organizacje terrorystyczne używające IED: Rewolucyjne Siły Zbrojne Kolumbii (FARC), grupy przestępcze (BACRIM), Armia Wyzwolenia Narodowego (ELN) — Kolumbia, Ludowa Armia Paragwaju (EPP) — Paragwaj, Świetlisty Szlak (Sendero Luminoso) — Peru, ponadnarodowe organizacje przestępcze — Brazylia, Chile.

Komponenty IED: głównie: HME; urządzenia: IED, VBIED; rodzaje: VOIED[9], CWIED[10], RCIED; wzmacniacze: paliwo, inne płyny łatwopalne.

Trwałe zagrożenie: zwiększone wykorzystanie IED przez FARC; potencjalne zagrożenie ponadnarodowe libańskiego Hezbollahu; potencjalne zwiększenie wykorzystania IED przez BACRIM.

Zagrożenia na Bliskim Wschodzie — sierpień 2013, CENTCOM

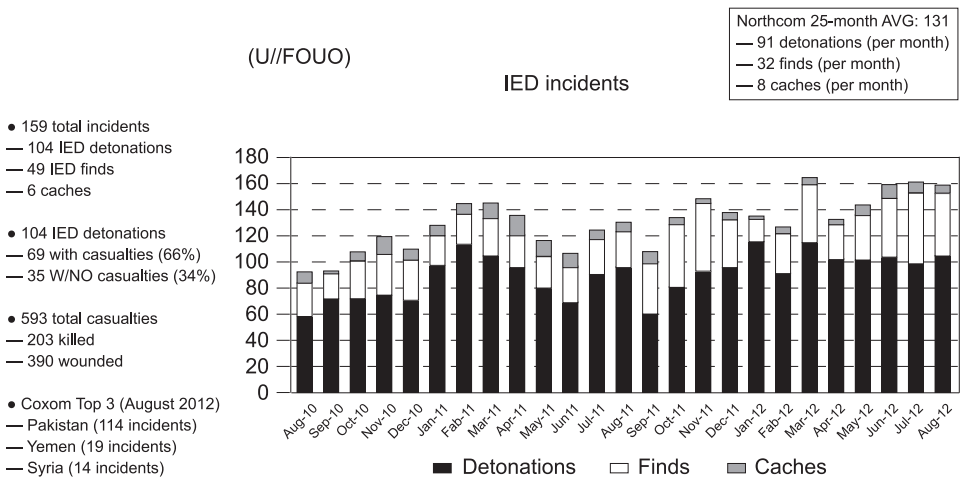

Rys. 5. Statystyki w rejonie monitorowania przez CENTCOM

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Organizacje terrorystyczne używające IED: AQ, AQI, AQAP/Ansar al-Sharia (AAS) — Libia, Tehrike-e Taliban (TTP) — Pakistan; Balochistan Republican Army (BRA) — Pakistan, Iran; Jibhat al-Nusrah (Nusrah Front); grupy opozycyjne — Syria.

Komponenty IED: ładunek główny: HME/amunicja wojskowa; urządzenia: VBIED/SVBIED/PBIED; przełącznik: RCIED, samobójca, czasowe, mechaniczne; wzmacniacze: elementy metalowe.

Cele ataków: 45% celów jest nieznanych. Pozostałe to wojsko, politycy, infrastruktura, policja, transport.

Zagrożenie: AQ/Nusrah Front rozszerza działalność w Syrii; AQAP atakuje cele w różnych krajach; wzrost operacji radykalnych islamistów w Synaju

[9] VOIED — victim operated IED — nazwa dotycząca improwizowanego urządzenia wybuchowego detonowanego przez ofiarę.

[10] CWIED — command wire IED — nazwa określająca improwizowane urządzenia wybuchowe detonowane przez przewód.

— ataki na Izrael/destabilizacja Egiptu (Beduini synajscy, Bractwo Muzułmańskie, palestyńskie grupy nacjonalistyczne).

Zagrożenia w Australii i Oceanii — sierpień 2013, PACOM

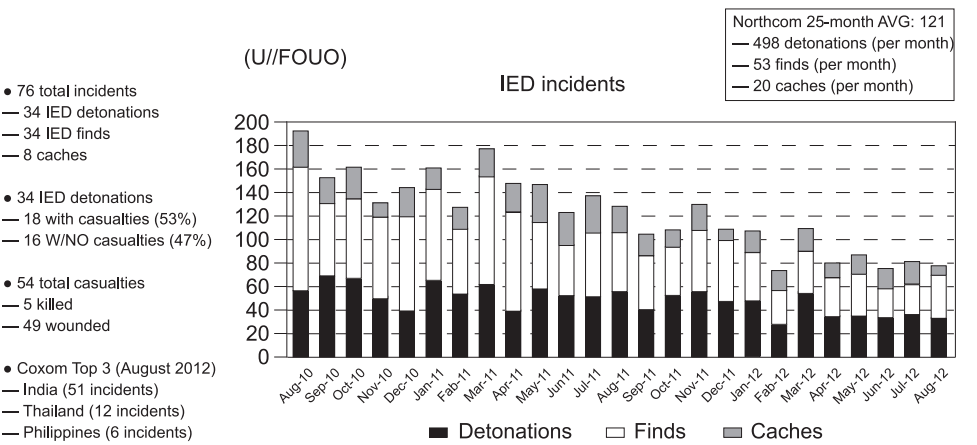

Rys. 6. Statystyki w rejonie monitorowania przez PACOM

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Organizacje terrorystyczne używające IED: Lashkar-e Tayyiba (LT), Zjednoczony Front Wyzwolenia ASOM (Ulfa), powstańcy CPI maoistowskich (CPI-M) — Indie; powstańcy w południowej Tajlandii — Tajlandia; Abu Sayyaf Group (ASG), Narodowy Front Wyzwolenia Moro (MNLF) — Filipiny; Jemaah Islamiyah (JI), Jemaah Anshorut Tauhid (JAT) — Indonezja.

Komponenty IED: HME na bazie azotanu amonu; rodzaje: IED, VBIED; wyzwala: VOIED, CWIED, RCIED; wzmacniacze: elementy metalowe, paliwa, inne łatwopalne ciecze, ładunki kumulacyjne.

Cele ataków: rządowe siły bezpieczeństwa, budynki administracji rządowej, ambasady i infrastruktura krytyczna (np. olej, energia elektryczna).

Zagrożenie: zwiększone wykorzystanie IED przez CPI-M, tajskich powstańców.

Zagrożenia w Afryce — sierpień 2013, AFRICOM

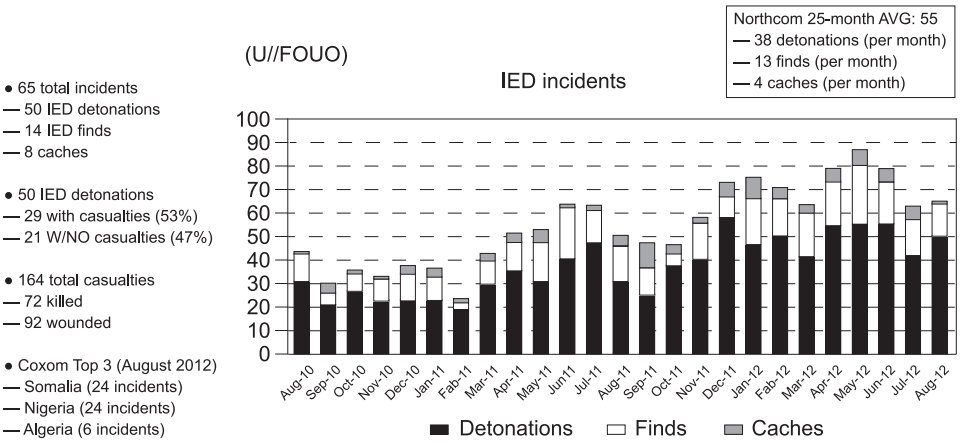

Rys. 7. Statystyki w rejonie monitorowania przez AFRICOM

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Organizacje terrorystyczne używające IED: Boko Haram (BH) — Nigeria; Al-Shabaab (AS) — Somalia; Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM) — Mali; Tawhid Wal-Jihad in West Africa (TWJWA) — Afryka Zachodnia.

Komponenty IED: ładunek główny — HME/amunicja wojskowa; urządzenia — SVBIED/PBIED; przełącznik: RCIED/VOIED; wzmacniacze — elementy metalowe.

Cele ataków: służby obronne i ochronne; „nieislamskie" miejsca i osoby; nigeryjskie kościoły chrześcijańskie (za pomocą SVBIED); algierskie wojsko.

Zagrożenie: BH przejmuje TTP od AQIM; schronienia dla terrorystów w Mali — planowanie ataków w północnej i zachodniej Afryce; amunicja pochodzenia militarnego dostępna w Libii jest przemycana i stosowana jako materiał wybuchowy w IED; wykorzystywanie amunicji przechwyconej od wojsk malijskich na potrzeby IED.

Zagrożenia w Islamskiej Republice Afganistanu

Ataki przy użyciu IED stały się w ujęciu statystycznym największym zagrożeniem wojsk koalicyjnych podczas zadań realizowanych na terenie Afganistanu. Z ich występowaniem należy się liczyć w każdej sytuacji, niemal w każdym miejscu i o każdej porze. Skuteczne przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom wymagało stworzenia odpowiednich struktur dopasowanych do poszczególnych szczebli dowodzenia, wyspecjalizowanych pododdziałów, komórek oraz narzędzi w walce z przeciwnikiem stosującym improwizowane urządzenia wybuchowe.

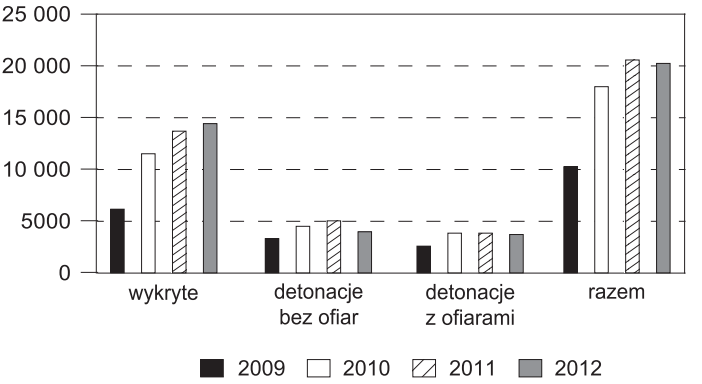

Rys. 8. Liczba ataków z wykorzystaniem IED w Afganistanie w latach 2009–2012

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Jedną z pośrednich metod walki z zagrożeniami związanymi z IED są badania, eksploracje, analizy. Prowadzenie szeroko rozumianych badań nad poszczególnymi komponentami IED, technikami i taktykami ich podkładania jest zadaniem dokładnie zaplanowanym i realizowanym, a analizy, zestawienia, wnioski i doświadczenia przedstawiające tendencje działań przeciwnika przenoszone są natychmiastowo do operacji na wszystkich poziomach.

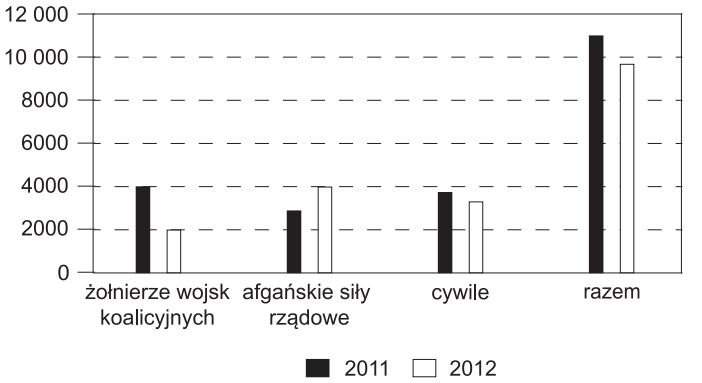

Rys. 9. Statystyki zdarzeń z użyciem IED — ofiary w latach 2011–2012

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Widoczny na wykresie niewielki spadek liczby ofiar śmiertelnych wśród wojsk koalicyjnych, a w konsekwencji także spadek w sumie poniesionych strat w ludziach spowodowanych atakami terrorystycznymi z użyciem improwizowanych urządzeń wybuchowych między 2011 a 2012 rokiem, wynika z trzech głównych aspektów. Po pierwsze, jest to związane z coraz lepszym wyszkoleniem żołnierzy mających operować w środowisku zagrożonym działaniem IED, a co się z tym wiąże — większą świadomością specyfiki działania i procedur mających na celu uniknięcie zagrożeń, po drugie — z wprowadzaniem

do użytku nowoczesnego sprzętu do rozpoznania i neutralizacji IED, pojazdów (z większą odpornością na działanie IED), wyposażenia indywidualnego żołnierzy. W nawiązaniu do wymienionych punktów należy także wskazać na przeniesienie ciężaru walki z ugrupowaniami terrorystycznymi z wojsk koalicyjnych na żołnierzy i służby porządku publicznego Islamskiej Republiki Afganistanu.

Poniesione przez Afgańskie Siły Bezpieczeństwa Narodowego ofiary w przedstawionej na wykresie analizie są konsekwencją:

— słabszego wyszkolenia i rozumienia zagrożeń związanych z IED (brak realizacji przyjętych procedur działania w środowisku IED) przez żołnierzy, policję i inne służby mundurowe Islamskiej Republiki Afganistanu;

— braku odpowiedniego sprzętu do wykrywania i zapobiegania atakom z użyciem improwizowanych urządzeń wybuchowych;

— wzmożonej aktywności ugrupowań terrorystycznych związanej z zaakcentowaniem ich siły i pozycji w perspektywie rozmów dotyczących udziału w przyszłym rządzeniu krajem w obliczu wycofania się wojsk koalicyjnych w 2014 roku.

Przedstawiona analiza sytuacji na obszarach odpowiedzialności wojski koalicyjnych w Islamskiej Republice Afganistanu, wskazująca na wzrost zagrożeń związanych z atakami z użyciem IED o ponad 100%, jeśli porównać rok 2007 do 2008, a co za tym idzie — wzrost liczby ofiar wśród żołnierzy wojsk koalicyjnych o około 80%, jednoznacznie wskazała dowództwom strategicznym NATO na konieczność nadania priorytetu przedsięwzięciom związanym z rozwijaniem zdolności w obszarze C-IED.

Strategia NATO

Pomimo wzrostu wykrywalności IED (ok. 75% IED jest wykrywanych i neutralizowanych) w 2008 roku straty spowodowane atakami z ich użyciem wciąż rosły. Dlatego też w NATO rozpoczęto przyspieszone prace nad stworzeniem systemu C-IED.

Podstawowym dokumentem normującym obszar C-IED jest doktryna NATO AJP-3.15 (Sojusznicza doktryna ws. przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom wybuchowym)[11], która została zatwierdzona w listopadzie 2008 roku. Jednakże dynamicznie rozwijająca się sytuacja w rejonach konfliktów zbrojnych, wzrost świadomości zagrożeń, nowe możliwości technologiczne, a co się z tym wiąże — coraz większe możliwości przeciwdziałania systemowi IED na różnych poziomach dowodzenia zrodziły konieczność zrewidowania założeń zawartych w pierwotnej wersji doktryny.

[11] AJP-3.15 — Allied Joint Doctrine for Countering Improvised Devices.

Nowa wersja doktryny została zatwierdzona w maju 2012 roku. Definiuje ona C-IED, jako: „Synergiczny wysiłek wszystkich poziomów dowództw, sztabów i wojsk, mający na celu pokonanie systemu IED przeciwnika, ukierunkowany na zredukowanie lub wyeliminowanie skutków użycia IED przeciwko siłom koalicji".

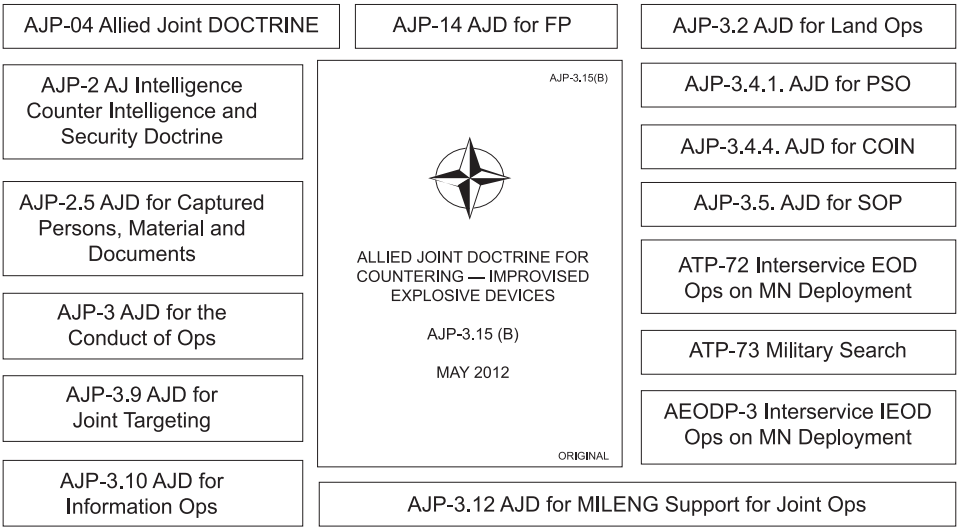

Rys. 10. Założenia i doktryny NATO w systemie C-IED

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Doktryna określa zasadnicze obszary w dziedzinie organizacji dowodzenia: zasady ogólne, planowanie działań, prowadzenie działań, struktura organizacyjna, zasadnicze działania, a także realizacja zadań zbieżnych jako jeden z zasadniczych obszarów.

Zasady ogólne. Przeciwdziałanie IED nie jest działalnością samą w sobie i powinno stanowić integralną część całego systemu C-IED. Działalność ta powinna spełniać funkcje analityczne, doradcze, koordynujące, informujące oraz zapewniające sprawny obieg informacji pomiędzy dowództwami, sztabami, elementami wspierającymi a żołnierzami wykonującymi zadania.

Planowanie zadań. Struktury C-IED powinny być ściśle wkomponowane w proces planowania, koordynowania działań i stanowić istotny wkład w określenie stopnia ryzyka i unikanie zagrożeń.

Prowadzenie działań. Działalność C-IED skupia się na ciągłym śledzeniu, analizowaniu i wymianie informacji na poszczególnych poziomach dowodzenia. Szczególnie istotnym działaniem jest przedstawianie po analizie istotnych, niezbędnych informacji w przyjętym systemie dowodzenia, przede wszystkim kluczowych analiz zdarzeń, w których zaobserwowano na przykład nowe TTP terrorystów, wpływające na podejmowane decyzje związane z planowaniem operacji.

Struktura organizacyjna. Wielkość struktury zajmującej się C-IED czy też grupy roboczej powoływanej do realizacji zadań w tym obszarze powinna być ściśle powiązana z wielkością dowództwa (sztabu) na danym poziomie dowodzenia.

Według podręcznika dla dowództw i sztabów w zakresie C-IED:

> Prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia ze strony IED występuje w odniesieniu do każdego z rodzajów wojsk prowadzących działania na polu walki, w związku z czym fakt ten powinien być brany pod uwagę jako jeden z najważniejszych czynników determinujących sposób przygotowania, planowania i przeprowadzania obecnych i przyszłych działań operacyjnych sił NATO. Kluczowym zagadnieniem jest stworzenie świadomości C-IED i zbudowanie zdolności w tym zakresie wśród kadry na każdym szczeblu dowodzenia[12].

Wskazany podręcznik jest uzupełnieniem i wyjaśnieniem obowiązujących regulacji i doktryn NATO. Należy zauważyć, że jego założeniem jest dostarczenie niezbędnej wiedzy operacyjnej i taktycznej w obszarze przeciwdziałania użyciu IED. Zaprojektowany jest on do użytku na każdym szczeblu dowodzenia sił zbrojnych i może mieć zastosowanie do rozwoju zdolności C-IED na poziomie sił zbrojnych. Założeniem tego podręcznika jest także jego stały rozwój, uzupełnianie i aktualizacja aspektów teoretycznych w ramach C-IED w miarę rozwoju wiedzy i zdolności NATO, pojawiania się nowych publikacji oraz rozwoju doświadczenia w zakresie C-IED, zdobywanego na polu walki.

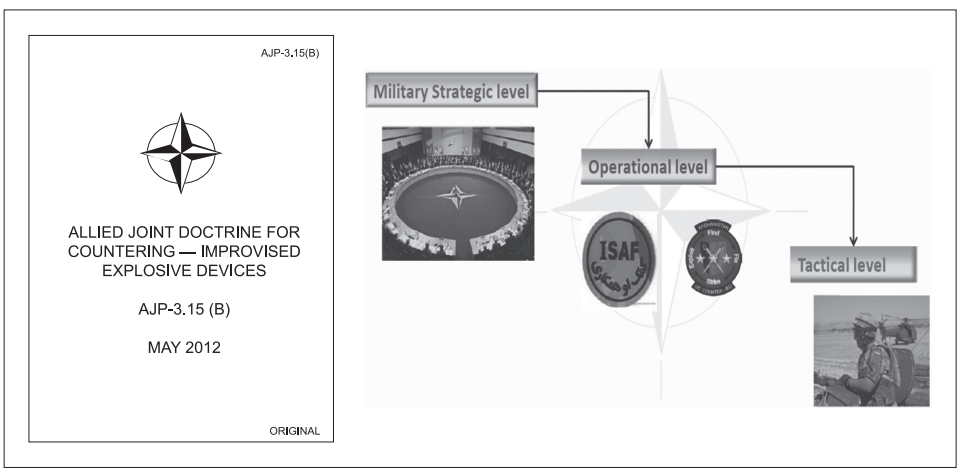

Rys. 11. Synergiczny wysiłek wszystkich szczebli dowodzenia

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Działania związane z C-IED powinny odbywać się na wszystkich możliwych szczeblach: lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Co za tym idzie, planowanie operacji wymierzonej w zwalczanie zagrożeń związanych

[12] *Commanders' and Staff Handbook for Countering Improvised Explosive Devices (C-IED)*, NATO, 2011, s. 4 (tłumaczenie autora).

z terroryzmem bombowym wymaga kompleksowej strategii, która skupia i synchronizuje wiele działań i zadań taktycznych na poziomie dowodzenia strategicznego, operacyjnego i taktycznego oraz wymaga współdziałania z organizacjami niewojskowymi i lokalną ludnością.

Zgodnie z AJP-3.15 kluczowe funkcje systemu C-IED realizowane są w odniesieniu do odpowiednich poziomów dowodzenia.

Zasadnicze funkcje	Poziomy dowodzenia		
	strategiczny	operacyjny	taktyczny
przewidywanie	◄	—	►
zapobieganie	◄	—	►
wykrywanie		◄	►
neutralizacja			◄►
łagodzenie		◄	►
wykorzystanie i wdrażanie doświadczeń	◄	—	►

Rys. 12. Kluczowe funkcje systemu w odniesieniu do poziomów dowodzenia

Źródło: doktryna AJP-3.15.

Strategia C-IED jest ukierunkowana na trzy główne, wzajemnie się uzupełniające filary. Są nimi:

— szkolenia teoretyczne i praktyczne;
— przeciwdziałanie systemowi IED;
— przeciwdziałanie improwizowanym urządzeniom wybuchowym IED.

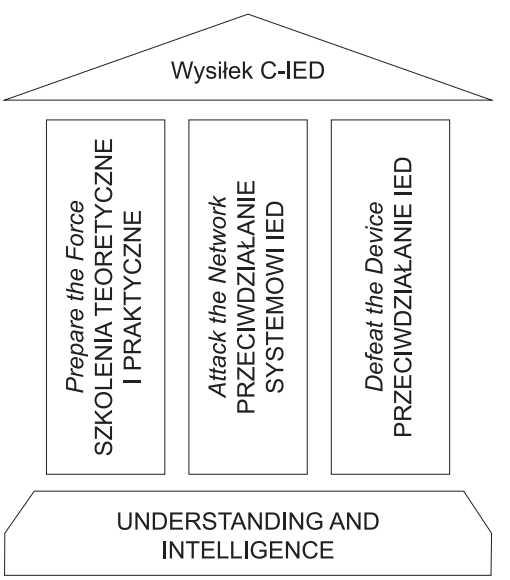

Rys. 13. C-IED stanowi trzy zbieżnie realizowane strategie

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Szkolenie teoretyczne i praktyczne

Najlepszym wykrywaczem IED jest dobrze wyszkolony wojownik
gen. Michael Barbero, dyrektor JIEDDO

Szkolenie jest kluczowym elementem w podejściu do tematu zwalczania IED. Filar „Prepare the force" ocenia wymogi szkoleniowe z zakresu przeciwdziałania IED, a także wspiera rozwój i doskonalenie inicjatywy szkoleniowej w celu umożliwienia jednostkom prowadzącym działania bojowe odpowiedniej organizacji, planowania i prowadzenia operacji w zakresie walki z IED. Pomaga też we wdrażaniu odpowiedniego sprzętu i w lepszym zrozumieniu nowych zagrożeń związanych z IED.

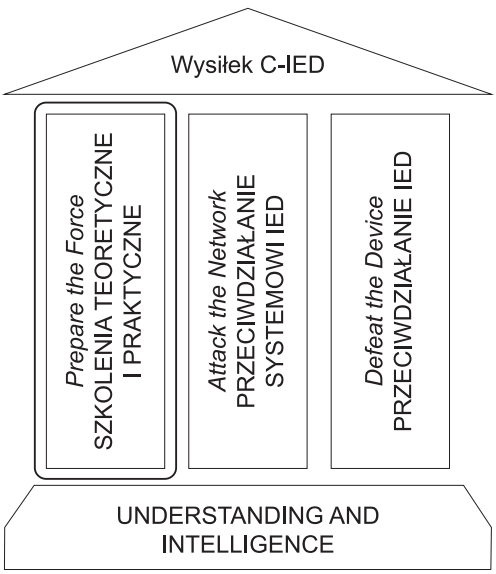

Rys. 14. TRZY FILARY C-IED — szkolenie teoretyczne i praktyczne
Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Szkolenie C-IED koncentruje się na przygotowaniu dowództw i sztabów do planowania i organizowania przedsięwzięć C-IED na wszystkich poziomach dowodzenia oraz przygotowaniu wojsk do realizacji przedsięwzięć C-IED w ramach wykonywania zadań kinetycznych i niekinetycznych.

Szkolenie obejmuje takie dziedziny, jak:

— budowanie świadomości zagrożeń IED;
— przewidywanie ataków IED;
— zapobieganie atakom IED;
— ochronę indywidualną, sprzętu i uzbrojenia wojskowego oraz infrastruktury;
— wykrywanie urządzeń i elementów konstrukcyjnych IED;
— neutralizację, zakłócanie oraz niszczenie urządzeń IED.

Całokształt przedsięwzięć związanych ze szkoleniem można pogrupować w cztery podstawowe zakresy tematyczne:

— szkolenia i kursy specjalistyczne dla żołnierzy pododdziałów EOR[13];
— kursy C-IED według formuły „Train the Trainers" i Basic C-IED;
— kursy dla specjalistów zespołów WIT[14];
— kursy oficerów sztabów SOAC[15].

Przeciwdziałanie IED

Neutralizacja IED zwiększa swobodę działania i bezpieczeństwo operacji sił koalicyjnych, skupiając się na dostarczaniu technologii obronnych do

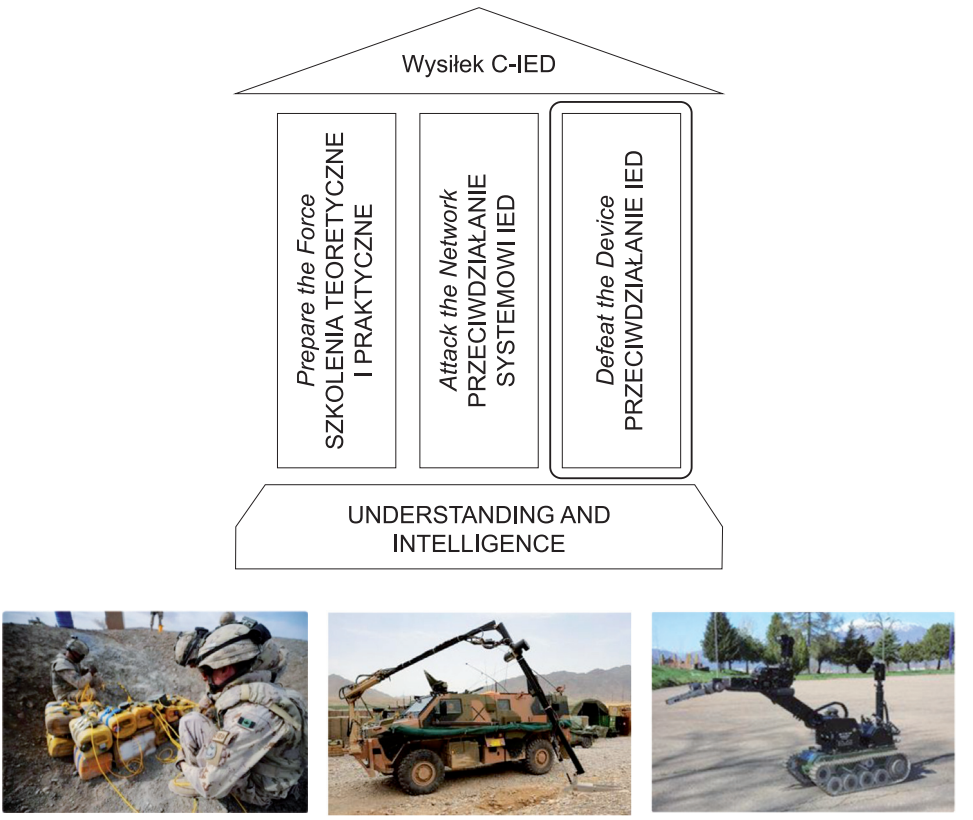

Rys. 15. TRZY FILARY C-IED — przeciwdziałanie IED

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

[13] EOR — Explosive Ordnance Recognize — nazwa określająca zespół rozpoznania terenu.
[14] WIT — Weapons Intelligence Team — nazwa określająca zespół rozpoznania środków walki.
[15] SOAC — Staff Oficers Awareness Course — nazwa kursu oficerów sztabu polegającego na poszerzeniu świadomości dotyczącej zagrożeń wynikających między innymi z możliwości stosowania urządzeń IED.

wykrywania IED, ich neutralizacji przed możliwą detonacją w bezpiecznym miejscu lub złagodzeniu skutków wybuchów. Stosowane procedury dążą do zminimalizowania skutków eksplozji IED dla personelu, sprzętu i wyposażenia. Jest to możliwe między innymi dzięki wprowadzaniu do wyposażenia wojsk sprzętu C-IED.

Przeciwdziałanie IED to druga z kluczowych strategii C-IED, realizowana w ramach czterech funkcji: wykrywania, neutralizacji, łagodzenia skutków, wdrażania i wykorzystania doświadczeń.

Wykrywanie jest bezpośrednio związane z funkcją przewidywania. Może być realizowane w ramach:

— prowadzonej obserwacji terenu;

— rozpoznania dróg i obszarów przez zastosowanie urządzeń do wykrywania środków i urządzeń wybuchowych;

— patroli rozminowania IED.

Ponadto wykrywanie obejmuje indywidualne przygotowanie żołnierza do prowadzenia obserwacji w zakresie odnajdowania elementów charakterystycznych dla miejsc użycia IED oraz elementów konstrukcyjnych IED i demaskujących.

Neutralizacja realizowana jest przez:

— bezpieczne niszczenie, usuwanie, unieszkodliwianie IED;

— prowadzenie bezpiecznych procedur unieszkodliwiania, identyfikacji IED, składów amunicji, UXO.

Łagodzenie skutków użycia IED obejmuje:

— permanentne doskonalenie taktyki, techniki oraz procedur (TTPs), ograniczenie czasu przebywania w niebezpiecznej strefie IED, unikanie schematyzmu, przewidywalnych sposobów działania i zachowań;

— prowadzenie ofensywnych i defensywnych działań łagodzących efekty użycia IED, mających na celu przeciwdziałanie propagandowemu wykorzystaniu incydentu przez przeciwnika;

— zapewnienie psychicznego i psychologicznego wsparcia wojskom w zakresie ochrony przed skutkami użycia IED.

Wdrażanie i wykorzystanie doświadczeń to działanie rozpoznawczo-wywiadowcze oraz badawczo-śledcze, zmierzające do wypracowania właściwych sposobów i metod przeciwdziałania IED. Obejmuje operacje informacyjne, gromadzenie i analizę informacji technicznych, taktycznych, dochodzeniowo-śledczych. Realizowane jest ono w celu:

— identyfikacji oraz oceny potencjału TTPs przeciwnika;

— udoskonalenia i rozwoju TTPs wojsk własnych;

— rozwoju technicznego sprzętu bojowego;

— tworzenia własnych podstaw doktryn, szkoleń, taktyki;

— ewidencjonowania dokumentacji dochodzeniowej na potrzeby śledztwa w celu postawienia zarzutów.

Przeciwdziałanie systemowi IED

Działania C-IED są organizowane systemowo i realizowane na wszystkich poziomach operacji wojskowych: strategicznym, operacyjnym i taktycznym, w związku z czym wymierzone są w rozbicie całego spektrum działań strony przeciwnej podejmowanych w ramach systemu IED. Niemniej jednak IED są tylko jedną z licznych form asymetrycznych ataków stosowanych przez partyzantów, przestępców, terrorystów i innych potencjalnych wrogów. Sieci powiązań (np. narkotykowe, finansowe, cybernetyczne, pirackie, związane z handlem ludźmi, IED, terrorystyczne) nakładają się na siebie wzajemnie, przez co skutecznie się uzupełniają ogromną ilością danych, środków i wrogich działań. Ze względu na fakt, iż sieci te w ogromnej większości są zorganizowane nie w danym miejscu geograficznym, lecz na bazie czynnika ludzkiego, operacje powinny skupiać się zarówno na osobach zaangażowanych we wrogie działania, jak i przeciwko obiektom i urządzeniom mogącym mieć ścisły związek z IED i ich produkcją.

Zrozumienie sieci nie tylko będzie miało kluczowe znaczenie dla całościowego ataku na nie, lecz także umożliwi identyfikację ich ośrodków oraz powiązań finansowych, handlowych i komunikacyjnych, jak również poznanie ich struktury osobowej i interakcji z lokalną ludnością. Co więcej, zrozumienie powiązań pozwoli na wskazanie najważniejszych słabości przeciwnika — główny cel działań i planowania operacyjnego. A zatem planowanie akcji C-IED musi być prowadzone z uwzględnieniem oddziaływania na wrogie sieci w jak najszerszym kontekście z rozpoznaniem i zrozumieniem wszelkich działań typu „Atak na sieć" realizowanych w celu osiągnięcia jedności prowadzonych wysiłków.

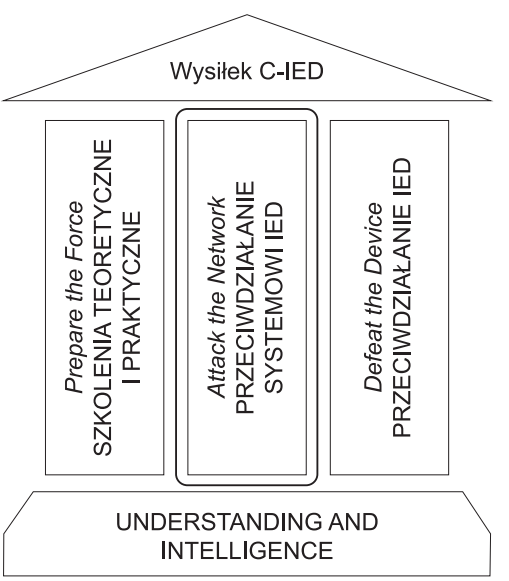

Rys. 16. TRZY FILARY C-IED — przeciwdziałanie systemowi IED

Źródło: materiały szkoleniowe NATO.

Przeciwdziałanie systemowi IED realizowane jest za pomocą funkcji przewidywania i zapobiegania.

Przewidywanie polega na analizie:

— kiedy, gdzie i jaki rodzaj IED zastosuje przeciwnik;

— niezbędna jest wnikliwa analiza (osoba/y planujące, finansujące, pozyskujące rekruta, szkolące, zaopatrujące w materiały, odbiorców, osoba/y odpowiedzialne za transport, konstruktorzy, osoba/y instalujące urządzenie, osoba aktywująca ładunek, obserwator/rzy oceniający efektywność przeprowadzonego ataku oraz reakcję sił zadaniowych na przeprowadzony atak).

Zapobieganie obejmuje:

— niedopuszczenie przeciwnika do możliwości pozyskania niezbędnych elementów do konstruowania IED przez likwidację, niszczenie składów amunicji, systematyczną kontrolę miejsc wykorzystywanych przez przeciwnika jako składy komponentów do konstrukcji IED;

— współpracę z lokalną administracją, policją w zakresie dekompozycji systemu IED przeciwnika;

— dezorganizowanie funkcjonowania systemu IED przez likwidację jego elementów składowych (*targeting*), zakłócanie więzi między nimi, operacji przeciwnika i struktur wspierających;

— działanie ukierunkowane na izolowanie wpływów rebeliantów w lokalnym środowisku;

— szkolenie oraz budowę szeroko rozumianej świadomości zagrożeń IED.

Zakres działań C-IED zapewnia zintegrowane podejście skupiające się na wysiłkach związanych ze zwalczaniem improwizowanych urządzeń wybuchowych. Należy zatem dołożyć wszelkich starań do integralnego i efektywnego funkcjonowania tych działań na poziomie sztabowym oraz do odpowiedniej ich koordynacji na wszystkich poziomach dowodzenia i operacji. Na poziomie operacyjnym i taktycznym działalność dążąca do zrozumienia leży u podstaw procesu i ma decydujące znaczenie dla ukierunkowania operacji wojsk w celu realizacji czterech pozostałych działań. Działania przewidywania i realizacji są zorientowane bardziej w kierunku „Ataku na sieć", działania ochronne są zaś realizacją filaru „Neutralizacja urządzeń". Szkolenie pododdziałów jest kluczowym elementem filaru „Przygotowanie wojsk". Żołnierze na poziomie operacyjnym mogą być ukierunkowani głównie na zrozumienie i przewidywanie, ale muszą rozumieć i wspierać także działania ochrony i przygotowania.

C-IED na terenie RP

Działania C-IED powinny odbywać się na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Co za tym idzie, projektowanie operacji wymierzonej w zwalczanie zagrożenia IED wymaga kompleksowej strategii, która integruje i synchronizuje wiele działań i zadań taktycznych na poziomie dowodzenia

strategicznego, operacyjnego i taktycznego oraz wymaga współdziałania z organizacjami niewojskowymi i lokalną ludnością.

Na bazie doświadczeń NATO wyniesionych z działania wojsk w Afganistanie w 2009 roku w Dowództwie Wojsk Lądowych powołano grupę roboczą do przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom wybuchowym.

Podstawą powołania grupy były następujące dokumenty:

— AJP-3.15 Sojusznicza Doktryna ws. Przeciwdziałania Improwizowanym Urządzeniom Wybuchowym C-IED (Allied Joint Doctrine for Countering Improvised Explosive Device);

— Połączone wytyczne operacyjne do działań przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom wybuchowym C-IED (Joint Operational Gudeline for Countering Improvised Explosive Device Activities);

— rozkaz nr 40 Dowódcy Wojsk Lądowych z dnia 18 lutego 2009 roku w sprawie powołania grupy roboczej w Dowództwie Wojsk Lądowych oraz wytyczne Dowódcy Wojsk Lądowych z dnia 28 kwietnia 2008 roku w sprawie organizowania przedsięwzięć szkoleniowych z zakresu przeciwdziałania zagrożeniu minowemu oraz improwizowanym urządzeniom wybuchowym.

Głównym celem powołanej w 2009 roku grupy było:

— budowanie świadomości o zagrożeniu improwizowanymi urządzeniami wybuchowymi IED w rejonach wykonywania zadań przez Polskie Kontyngenty Wojskowe;

— koordynacja wysiłku w zakresie budowy narodowej zdolności w obszarze C-IED w związku z zaangażowaniem Sił Zbrojnych RP w misje poza granicami kraju w rejonach prowadzenia działań asymetrycznych oraz w związku z planowanymi w Polsce mistrzostwami EURO 2012.

Głównymi zadaniami grupy w owym czasie było między innymi:

— dokonywanie oceny zagrożeń użycia konstrukcji z wykorzystaniem materiałów wybuchowych i niebezpiecznych, w tym improwizowanych urządzeń wybuchowych w trakcie misji poza granicami kraju i na terenie RP;

— współdziałanie z Dowództwem Operacyjnym, Sztabem Generalnym WP; Oddziałem Wykorzystania Doświadczeń, jednostkami Wojsk Lądowych przygotowujących pododdziały do działania w rejonach zagrożonych występowaniem IED w zakresie wdrażania wyników prac grupy do organizacji szkolenia, opracowania nowych procedur oraz przekazywania doświadczeń;

— pozyskiwanie wiedzy o nowych technologiach, zasadach szkolenia i procedurach stosowanych w innych krajach;

— wdrażanie do realizacji wyników prac NATO i Unii Europejskiej mających na celu standaryzację działania w zakresie problematyki C-IED;

— nadzorowanie przygotowania pododdziałów w aspekcie ich użycia w środowisku zagrożenia bronią masowego rażenia i toksycznymi środkami przemysłowymi;

— koordynowanie realizacji szkoleń z zakresu C-IED w wymiarze narodowym i sojuszniczym;

— analizowanie przeznaczenia, składu i wyposażenia pododdziałów do realizacji zasadniczych zadań C-IED oraz procedur działania w ramach C-IED w kraju i za granicą;

— opracowanie i wdrażanie na szczeblu Wojsk Lądowych systemu przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom (systemu C-IED).

Struktura oraz liczny skład osobowy grupy roboczej, której przewodniczącym był zastępca Szefa Sztabu Wojsk Lądowych, zapewnił jej możliwość realizacji postawionych celów i zadań. Współpraca szefów rodzajów wojsk, przedstawicieli podległych, kluczowych dowództw i jednostek wojskowych, a także wyznaczonych osób z MSWiA (Centralne Biuro Śledcze, Biuro Operacji Antyterrorystycznych KGP) we współpracy z przedstawicielami ACT pozwoliła w ramach zorganizowanej konferencji na wytyczenie kierunków rozwoju narodowej strategii w zakresie C-IED.

Kolejne spotkania grupy roboczej w składzie poszerzonym o przedstawicieli Sztabu Generalnego WP, Żandarmerii Wojskowej i Straży Granicznej, realizowane w wyznaczonych jednostkach inżynieryjnych, pozwoliły na określenie następnych etapów przygotowań w procesie budowania zdolności C-IED.

W ramach spotkań zaproponowano następujące przedsięwzięcia:

— przygotowanie instruktorów do szkoleń z zakresu C-IED;

— ustalenie modelu szkolenia kandydatów na instruktorów NATO;

— wprowadzenie problematyki C-IED do treningów sztabowych i ćwiczeń z wojskami;

— wykorzystanie potencjału szkoleniowego policji.

Następnym, niezwykle ważnym etapem był udział przedstawicieli grupy roboczej w warsztatach NATO dotyczących funkcjonowania systemu przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom wybuchowym, które odbyły się w listopadzie 2009 roku w Madrycie. W związku z nadaniem przez NATO najwyższego priorytetu problematyce C-IED, już w lutym 2010 roku zorganizowano, pod egidą Paktu Północnoatlantyckiego, konferencję C-IED w Centralnej Bazie Szkoleniowej SZ Węgier.

Owocem udziału przedstawicieli strony polskiej we wspomnianych wydarzeniach, jak również współpracy grupy roboczej w kraju, było zorganizowanie, przy współudziale instruktorów z ACT, pierwszego Międzynarodowego Kursu Przeciwdziałania Improwizowanym Urządzeniom Wybuchowym NATO C-IED „Train the Trainers".

Do końca 2014 roku na tego typu kursach w kraju i za granicą zostało przeszkolonych kilkuset instruktorów z różnych jednostek SZ. Odgrywają oni kluczową rolę w systemie szkolenia i podnoszenia świadomości C-IED w macierzystych jednostkach, w zakresie przygotowywania komponentów mających pełnić służbę w ramach misji poza granicami RP, jak i w ramach programów szkoleń realizowanych na potrzeby obronności RP.

Ponadto w związku z wypracowaną koncepcją potrzeby posiadania wyspecjalizowanych pododdziałów do przeciwdziałania IED, w Wojskach Lądowych

sformowano i wyposażono w podstawowy, specjalistyczny sprzęt pododdział EOD. Dodatkowo przewiduje się ciągłe podwyższanie jakości istniejących w SZ RP pododdziałów EOD, tzn. doposażenie ich w nowoczesny sprzęt i szkolenia oraz zwiększenie zdolności prowadzenia działań z uwzględnieniem zagrożeń BMR (CBRN).

Działania C-IED są stosunkowo nowym zjawiskiem, wciąż oczekującym na ostateczne rozwiązania w obszarze struktur wojsk i szkolenia. Niezbędne jest przy tym zapewnienie pełnej świadomości wszystkich żołnierzy w tym zakresie oraz podejmowanie przy każdej możliwej okazji wszelkich środków i działań w celu rozwijania i rozszerzania tej świadomości. C-IED są i będą jednym z głównych zagrożeń bieżących i przyszłych działań. Dlatego niezbędne jest umożliwienie siłom NATO, zarówno na poziomie całej organizacji, jak i na poziomach poszczególnych państw członkowskich, przygotowania, planowania i przeprowadzania działań w zakresie C-IED.

Bibliografia

Commanders' and Staff Handbook for Countering Improvised Explosive Devices (C-IED), NATO, 2011.

THE THREAT OF BOMB TERRORISM IN THE WORLD — NATO'S AND POLAND'S COUNTER IMPROVISED EXPLOSIVE DEVICE STRATEGY (C-IED)[16]

Summary

Escalation of threats associated directly with international bomb terrorism makes us aware of the need to develop new methods and procedures for fighting this great danger, which as the author of the article argues, is present on every continent. Effective fight against terrorists using bombs is possible thanks to a Counter Improvised Explosive Device (C-IED) system. Increased threat also concerns territories hitherto not covered by such actions, including the territory of the Republic of Poland. The experiences of the armed forces — their training, equipment and preparedness — as well as the analyses presented in the article indicate that in order for the fight against terrorism to be effective it needs synergetic efforts not only with regard to neutralising detected IEDs but also on strategic levels: of governments and international organisations.

Keywords: terrorism, international security, anti-terrorism, security threats, special forces, strategy, North Atlantic Alliance, EU.

Piotr Hałys
phalys@wp.mil.pl

[16] C-IED — Counter Improvised Explosive Device — a term denoting actions against the use of improvised explosive devices. C-IED is a series of actions the aim of which is to prevent the loss of human life and equipment.